Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen

Controleplan 2025

Gemeente Haarlemmermeer

13 maart 2025

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen

Begeleidende brief

Gemeente Haarlemmermeer
T.a.v. de raad en het college van burgemeester en wethouders
Taurusavenue 100
2132 LS HOOFDDORP

13 maart 2025

Referentie: XX

Geachte leden van de raad en het college van burgemeester en wethouders,

Met genoegen presenteren wij u het controleplan voor de controle van uw jaarrekening over het boekjaar 2025. Net als in voorgaande jaren is kwaliteit onze basis en delen we graag hoe we werken aan kwaliteit, terwijl we uw audit vormgeven door een aanpak die wordt geleid door onze mensen en wordt gedreven door onze technologie.

Dit document geeft u een samenvattend overzicht van de manier waarop wij de controle zullen uitvoeren. De controleaanpak is gebaseerd op een brede kennis van uw gemeente en de ontwikkelingen in uw sector.

Het controleplan begint met een samenvatting voor u als raad: welke rol heeft de raad als opdrachtgever voor de controle van de jaarrekening?
Daarna komen uw en onze risicoanalyse, onze controleaanpak, belangrijke actuele ontwikkelingen en de wijze waarop we samenwerken aan bod. Voor het komende jaar heeft de implementatie van de nieuwe systemen onze bijzondere aandacht.

Onze controleaanpak is op maat gemaakt. Uw input is belangrijk bij de totstandkoming van onze controleaanpak. De aanpak sluit tevens aan op de bedrijfsvoering van de organisatie.

Met de gekozen aanpak kunnen wij u feedback geven, vertaald in praktische, uitvoerbare aanbevelingen, afgestemd op uw gemeente.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

N. van Someren RA
partner

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Fascinatio Boulevard 350, 3065 WB Rotterdam, Postbus 8800, 3009 AV Rotterdam
T: 088 792 00 10, F: 088 792 95 33, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop) voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen

Inhoudsopgave

Begeleidende brief 1
Inhoudsopgave 2
Onze boodschappen 3
Onze kernboodschappen 4
Uw feedback 5
Onze controleaanpak 6
Reikwijdte van de controle 7
Materialiteit 8
Normenkader 2024 9
Controlefilosofie 10
Controlerisico's 11
Controle-aanpak 12
IT-aanpak 13
Fraude wet- en regelgeving 14
Vooruitkijkend 15
Communicatie 16
Ons team 17
Samenwerking 18
Bijlagen 19
Onze controlefilosofie 20
ISA-vereisten 21
Verantwoordelijkheden 22
Onze controletools 23
Afhankelijkheid van derden 24

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze kernboodschappen
Uw feedback
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen

Onze boodschappen

In dit hoofdstuk staan we stil bij onze belangrijkste boodschappen en de fundamenten van onze controle. Ook staan we stil bij de feedback die we vanuit gemeente Haarlemmermeer hebben gekregen.

01

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze kernboodschappen
Uw feedback
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen

Onze kernboodschappen

Onze opdracht

Onze controleopdracht bestaat uit de controle van de jaarrekening 2025 met betrekking tot het aspect getrouwheid. Daarnaast controleren wij de rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage. Naast de jaarrekening bevat de jaarstukken het jaarverslag. Op basis van onze kennis verkregen tijdens de controle, stellen wij van het jaarverslag alleen vast of wij geen onjuistheden zien.

Uw speerpunten

Bij de uitvoering van de controle kunt u ons specifieke speerpunten meegegeven, waarover u additioneel geïnformeerd wilt worden. Ten tijden van het uitbrengen van dit controleplan heeft de uitvraag voor speerpunten in de controle 2025 nog niet plaats gevonden.

Materialiteit van de controle

Als raad bepaalt u door het vaststellen van de goedkeuringstolerantie met welke nauwkeurigheid wij de jaarrekeningcontrole uitvoeren. U hebt, net als veel andere gemeenten en volgens de bepalingen uit het Bado, ervoor gekozen de goedkeuringstolerantie te stellen op het wettelijke maximum van 1% van de totale lasten. U hebt ons gevraagd alle bevindingen boven €200.000 aan u te rapporteren.

Onze risicobeoordeling

Voor 2025 heeft de implementatie van de nieuwe systemen onze bijzondere aandacht, dit komt ook terug in onze risicobeoordeling. Verder zijn er geen andere wijzigingen in onze risicobeoordeling ten opzichte van 2024. Indien wij risico's identificeren ten opzichte van ons controleplan, met impact op de jaarrekeningcontrole 2025, communiceren we dit tijdig met u.

Belangrijkste ontwikkelingen en observaties

- Begin 2025 zijn de migraties van de nieuwe systemen gestart. Tot op heden is de personeelsadministratie overgegaan, de overige twee systemen nog niet. Wij blijven in gesprek met de organisatie over de impact van de migraties op de jaarrekeningcontrole en de interne beheersing.
- In de raadsvergadering d.d. 4 juli 2024 is het college verzocht om klimaatrisico's in beeld te brengen, deze te kwantificeren en hiervan de financiële impact in te schatten. In 2025 vindt het onderzoek hiernaar plaats door een externe partij.
- De actualisatie van 'visie op control' staat voor dit jaar gepland.

Evaluatie en samenwerking

Wij hechten belang aan het verder ontwikkelen van onze dienstverlening. De jaarlijkse evaluatie is hier een belangrijk onderdeel van. We evalueren jaarlijks onze samenwerking met de ambtelijke organisatie en de auditcommissie. Voor 2025 nemen we de verbeterpunten mee en uiteraard blijven we inzetten op de sterke punten.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze kernboodschappen
Uw feedback
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen

Uw feedback en hoe wij die opvolgen

Onze toewijding aan het ondersteunen van kwaliteit

De ervaring die u hebt met onze dienstverlening is van cruciaal belang. Aangezien we voortdurend streven naar een verbetering van het controleproces en onze dienstverlening evalueren we jaarlijks onze samenwerking met de ambtelijke organisatie en de auditcommissie. Een evaluatie over controlejaar 2024 dient nog plaats te vinden, deze zal plaatsvinden na het jaarrekeningcontroleproces. Vanuit eerdere evaluaties (2023) nemen wij de onderstaande onderwerpen mee in de controle over 2025. Eventuele aanvullende punten die uit de gezamenlijke evaluatie van 2024 blijken, zullen wij tussentijds aan u terugkoppelen.

Korte communicatielijnen

Wij communiceren proactief met zowel de ambtelijke organisatie als de griffie en de auditcommissie. Wij zullen periodieke afstemmomenten houden in alle fasen van de controle om de (uren)voortgang te kunnen monitoren en vaktechnische vraagstukken en eventuele knelpunten te kunnen opvolgen. Dit met het doel om te waarborgen dat de raad tijdig over onze controleverklaring en rapportages beschikt.

Stroomlijnen afstemming rapportages PwC

Onze rapportages hebben een relatief lange doorlooptijd vanwege de betrokkenheid van diverse gremia. Corporate control heeft inmiddels een voorstel gedaan om dit proces efficienter te laten verlopen. Aan onze kant is het uitvoeren van grammaticale checks een punt van aandacht, dit doen we zoals afgesproken in het eerste concept.

Afspraken over errata

In de huidige werkwijze dient voor elke wijziging in de jaarstukken een erratum worden opgesteld. Dit geldt zowel voor cijfermatige als voor tekstuele aanpassingen. Voor cijfermatige en omvangrijke tekstuele aanpassingen begrijpen wij dat dit van belang is, echter kunnen ook situaties ontstaan waarbij kleine tekstuele aanpassingen de kwaliteit van definitieve stukken verbeterd. Wij stellen voor om te onderzoeken of voor dergelijke aanpassingen een vereenvoudigde werkwijze kan worden gevonden.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

02

Onze controleaanpak

Dit hoofdstuk is bedoeld om u een duidelijk overzicht te geven van de wijze waarop wij met de inbreng van het voorgaande de controle van de jaarrekening van gemeente Haarlemmermeer gaan uitvoeren. Dit omvat inzichten in materialiteit, reikwijdte, normenkader, controlefilosofie, controlerisico's, IT-aanpak en risico's rondom fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Reikwijdte van de controle

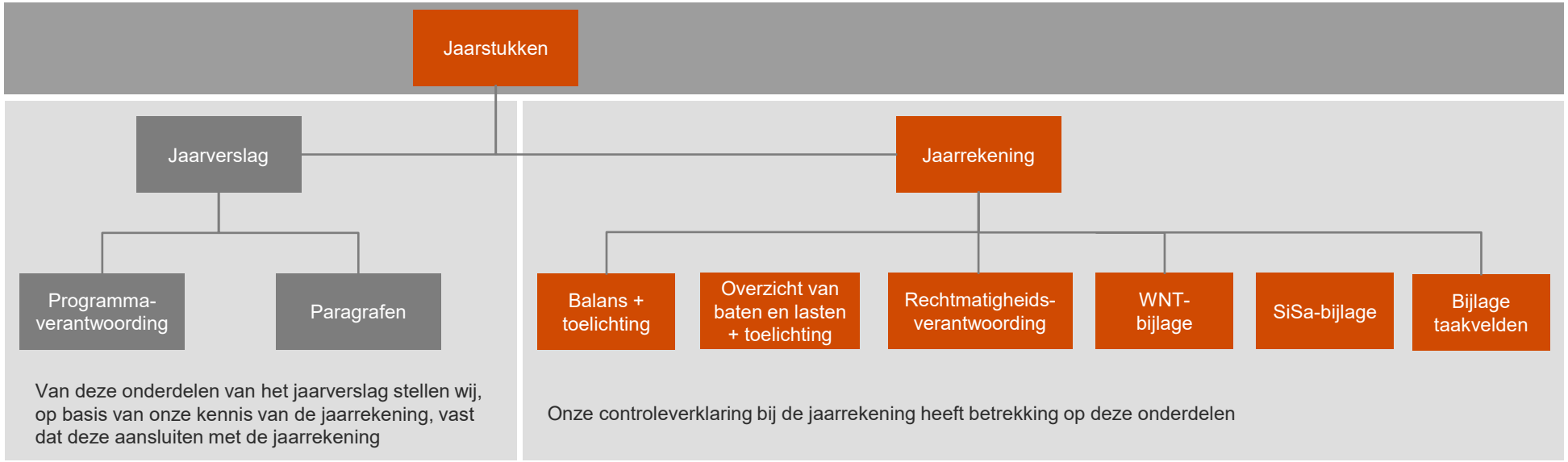
U hebt ons verzocht de jaarrekening 2025 van gemeente Haarlemmermeer te controleren. De jaarstukken bestaan uit meerdere onderdelen, die wij niet allemaal met dezelfde diepgang controleren. Onderstaand hebben wij daarom weergegeven op welke wijze wij de verschillende onderdelen van de jaarstukken in onze controle betrekken.

Onze controleopdracht

Onze controleopdracht bestaat uit de controle van de jaarrekening 2025 met betrekking tot het aspect getrouwheid. Hieronder valt ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast controleren wij de rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage. Op basis van onze kennis verkregen tijdens de controle, stellen wij van het jaarverslag alleen vast of wij geen materiële onjuistheden of inconsistenties zien.

Speerpunten van de Raad geïncorporeerd in onze controleaanpak

Als raad kunt u ons speerpunten meegeven bij de uitvoering van de controle. Ten tijden van het uitbrengen van dit controleplan heeft de uitvraag voor speerpunten in de controle 2025 nog niet plaats gevonden. Nadat de uitvraag heeft plaats gevonden zullen wij deze punten bespreken tijdens de vergadering van de auditcommissie (naar verwachting medio 2025). De besproken speerpunten zullen wij opnemen in de raadsbrief 2025 en naar gelang van de aard van de speerpunten zullen wij deze rapporteren in de raadsbrief of ons accountantsverslag.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Materialiteit

De reikwijdte van de controle en de materialiteit nader toegelicht

Diepgang van de controle

Wij hebben de diepgang van onze controle zo ontworpen dat een controle van hoge kwaliteit kan worden uitgevoerd met als doel om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen ter ondersteuning van ons oordeel.
De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door de toepassing van de materialiteit (zie toelichting). De relatie tussen de materialiteit, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in de tabel weergegeven.

Materialiteit is voorlopig bepaald op €6,25 miljoen

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door de toepassing van de materialiteit. Wij stellen bepaalde kwantitatieve drempels voor materialiteit vast. Op basis van deze drempels, en vanuit kwalitatieve overwegingen, hebben wij de aard, het tijdschema en de reikwijdte van onze controlewerkzaamheden voor de individuele jaarrekeningposten en toelichtingen in de jaarrekening kunnen vaststellen en het effect van geïdentificeerde onjuistheden op ons oordeel kunnen beoordelen.

Samenloop tussen materialiteit en verantwoordingsgrens rechtmatigheid

De raad bepaalt de verantwoordingsgrens waarboven (individueel of cumulatief) het college afwijkingen (fouten en onduidelijkheden) moet toelichten in de rechtmatigheidsverantwoording. Onze rol als externe accountant is het toetsen van de getrouwheid van de jaarrekening als geheel, inclusief de toelichting in de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij stellen wij vast dat de jaarrekening geen afwijkingen bevat die groter zijn dan de goedkeurings-tolerantie (de materialiteit die wij als accountant hanteren).
De verantwoordingsgrens is dus uitsluitend bepalend voor de nauwkeurigheid van de informatie die het college verstrekt over rechtmatigheid. De materialiteit bepaalt met welke diepgang wij de verstrekte informatie controleren en de strekking van ons oordeel.

Herziening van de materialiteit naarmate de controle vordert

We evalueren onze beoordeling van de materialiteit het gehele jaar door om veranderingen in uw gemeente en haar financiële prestaties weer te geven.

	≤ 1%	≤ 3%	≥ 3%	≥ 10%
Fouten	Goedkeurend	Beperking	Afkeuring	Afkeuring
Onzekerheden	Goedkeurend		Beperking	Oordeelonthouding

Soort tolerantie	
Goedkeuringstolerantie	€6.250.000 (2024: €5.100.000)
Uitvoeringstolerantie	€5.625.000 (2024: €4.590.000)
Rapporteringstolerantie	€200.000 (2024: €200.000)
Rapporteringstolerantie presentatie en toelichting	
Wet Normering Topinkomens (WNT)	
Single information, Single audit (SiSa)	

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Materialiteit

Mogelijke aanpassing materialiteit voor de controle

Achtergrond

Het ministerie van BZK is van plan om artikel 2 van het Besluit accountants-controle decentrale overheden ('Bado') met betrekking tot de materialiteit te wijzigen. De maximale materialiteit zal worden gewijzigd naar 2% van de totale lasten **exclusief** de toevoegingen aan de reserves en zal betrekking hebben op afwijkingen en onzekerheden samen; dit ten opzichte van de huidige 1% voor afwijkingen en 3% voor onzekerheden, met als omvangsbasis de totale lasten inclusief de toevoegingen aan de reserves.
In uw situatie zal de materialiteit wijzigen van €6,25 miljoen conform de huidige bepalingen naar €11,9 miljoen. In het algemeen wijzigt dus de diepgang van de controle. Onderdeel van deze wijziging is ook dat de basis voor de maximale verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording zal wijzigen naar de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves. Voor een nadere toelichting met de mogelijke bestuurlijke impact van deze wijzigingen voor u als gemeente verwijzen wij naar de volgende pagina.

Mogelijke impact op onze controle

Momenteel is het tijdspad van het ministerie voor deze voorgenomen aanpassing nog onduidelijk en daardoor ook of de mogelijke aanpassing in zal gaan over 2025. Voor de controle 2025 hanteren wij gezien deze onzekerheid over de invoeringsdatum, de huidige wettelijke kaders van 1% van de totale lasten inclusief reservemutaties. Mocht de maximale materialiteit veranderen naar 2% exclusief reservemutaties (en de raad neemt dit over) dan zal dit in onze controle naar verwachting een impact hebben op onder andere de volgende items:

- Het aantal posten of stromen in de reikwijdte zal mogelijk verminderen; het kan zijn dat bepaalde kleinere posten, zoals leges of parkeeropbrengsten, niet meer materieel zijn om mee te nemen in de aanpak.
- Het aantal uit te voeren gegevensgerichte deelwaarnemingen bij de verschillende posten kan in het algemeen verminderen; de 'uitspraak' per steekproef mag door de stijging immers minder nauwkeurig zijn.
- Aanvullende (extra) werkzaamheden kunnen nodig zijn indien de fouten en onzekerheden bij elkaar opgeteld dicht bij de materialiteitsgrens komen. Door het optellen van de afwijkingen en onzekerheden is het mogelijk dat de bevindingen eerder materieel worden. Indien dit niet te corrigeren bevindingen betreffen, met name in relatie tot onzekerheden, kan dit impact hebben op de strekking van ons oordeel in de controleverklaring.

De feitelijke impact op de controle is afhankelijk van de risico-inschatting (het risicoprofiel) en de specifieke situatie van uw gemeente. Wij houden deze ontwikkeling nauw in de gaten en informeren u tijdig bij wijzigingen.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Materialiteit

Toelichting op de materialiteitsbedragen

Rapporteringstolerantie

Op basis van uw financiële verordening hanteren wij een rapporteringstolerantie van €200.000. Dit betekent dat wij alle fouten en onzekerheden groter dan dat bedrag aan u rapporteren. Indien wij het relevant achten rapporteren wij ook fouten en onzekerheden met lagere bedragen.

Wij gaan graag met u in gesprek over de hoogte van deze rapporteringstolerantie, zoals opgenomen in de financiële verordening. De begroting is in omvang gestegen, waardoor wij ook mogelijkheden zien om deze grens te verhogen.

Correcties presentatie en toelichting

Onder correcties presentatie en toelichting verstaan wij reclassificaties zonder resultaatimpact. Omdat sommige reclassificaties minder van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente, hanteren wij daarvoor een hogere rapporteringsgrens. Hieronder geven wij een overzicht van de verschillende typen reclassificaties en de bijbehorende rapporteringstoleranties:

- Reclassificaties balansposten: €5.625.000.
- Reclassificaties programmarekening – binnen hetzelfde programma: €5.625.000.
- Reclassificaties programmarekening – over programma's heen: €200.000.
- Reclassificaties met impact op kernindicatoren zoals opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing: €200.000.

Wet normering topinkomens

Voor de controle op de bijlage Wet normering topinkomens geldt de materialiteit zoals jaarlijks gepubliceerd in het Controleprotocol WNT op www.topinkomens.nl. De desbetreffende materialiteit varieert van €0 (in geval van wel/niet opnemen functionarissen) tot enkele duizenden euro's ten aanzien van onjuistheden in de verantwoording.

Single information, Single audit ('SiSa')

Via de SiSa-bijlage bij de jaarrekening legt u verantwoording af over van ministeries en provincies ontvangen specifieke uitkeringen.
De goedkeurings- en uitvoeringstolerantie zijn gelijk aan die voor de jaarrekening. De rapporteringstolerantie wijkt af van de jaarrekening:

- Voor regelingen ≤ €125.000: €12.500.
- Voor regelingen > €125.000 en ≤ €1.000.000: 10% van de omvangsbasis van de specifieke uitkering.
- Voor regelingen > €1.000.000: €125.000.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Het normenkader als meetlat voor de controle

De verantwoordelijkheid voor het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording ligt bij het college. De onderstaande aspecten van de rechtmatigheid dienen te worden meegenomen in de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording:

- **Begrotingsrechtmatigheid:** handelt het college binnen de door u beschikbaar gestelde budgetten en kredieten?
- **Misbruik en oneigenlijk gebruik:** zijn in (de uitvoering van) het beleid voldoende waarborgen opgenomen om misbruik of oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving te voorkomen of tegen te gaan?
- **Voorwaardencriterium:** zijn de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met wet- en regelgeving tot stand gekomen?

Specifiek ten aanzien van het voorwaardencriterium geldt dat u als gemeente voor een deel zelf bepaalt welke wet- en regelgeving betrokken wordt in de controle. Deze wet- en regelgeving wordt vastgelegd in het normenkader. Het voorlopige normenkader voor 2025 is op 26 november 2024 door de raad vastgesteld. Onderstaand hebben wij weergegeven welke keuzes u als gemeente hebt ten aanzien van wat wel en wat niet in het normenkader dient te worden opgenomen. Wij adviseren om alleen de verplichte onderdelen op te nemen, zoals u ook heeft gedaan.

In 2024 hebben wij de organisatie geadviseerd om de financiële verordening te herzien op het onderdeel tijdig melden van begrotingsafwijkingen, dit is doorgevoerd in de Financiële verordening Haarlemmermeer 2023 (geldend van 15-01-2025 t/m heden met terugwerkende kracht vanaf 01-01-2024).

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Onze controlefilosofie

Het drielijnenmodel

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het drielijnenmodel. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen.

De derde lijn vanuit het drielijnenmodel bestaat bij de gemeente Haarlemmermeer uit de auditfunctie waaronder ook de VIC-functie en Corporate Control als toezichthouder op het systeem van control. De VIC-adviseurs voeren interne controles uit, c.q. coördineren controles op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel kritische processen. Daarnaast adviseren zij, samen met de corporate controller, over verbeteringen in de eerste en de tweede lijn. Naast de VIC-functie en audit bestaat Corporate Control uit de organisatie brede Corporate Control-functie en Informatie- en gegevensbeveiliging (en sturing op opvolging IT-auditbevindingen).

Het nieuwe drielijnenmodel in ontwikkeling

We zien op dit gebied een ontwikkeling dat in de komende periode zal leiden tot een herziening van het drielijnenmodel. Op het huidige model zijn kritiekpunten geleeverd. Deze zijn met name gerelateerd aan de verbinding tussen de verschillende lijnen, de nadruk op risico's in plaats van waardecreatie, beperkte aandacht voor de buitenwereld en de bepekrte aandacht voor de businesscontroller (vaak zien we dit terug in de tweede lijn). Momenteel is het nieuwe model in ontwikkeling.

Op basis van onze eerste inzichten zien we dat het nieuwe model kan bijdragen aan het verbeteren van de bovenstaande kritiekpunten:

1. Focus op waardecreatie door het leveren van diensten en oplossen van matschappelijke problemen. Daarnaas is er ook focus op het managen van risico's
2. De bevordering van samenwerking tussen de diverse lijnen;
3. De aanwezigheid van een centrale manager in de tweede lijn die diverse specialisten aanstuurt; en
4. Aandacht voor de buitenwereld waaronder de externe accountant en externe toezichthouders. Daarnaast is er ook aandacht voor de rol van het bestuur (B&W) en toezichthoudend orgaan (raad).

Zodra het model definitief is gepubliceerd gaan wij in gesprek met de directie om de mogelijkheden voor de doorontwikkeling van Haarlemmermeer te bespreken. Wij adviseren om het nieuwe model ook mee te nemen in de geactualiseerde Visie op Control.

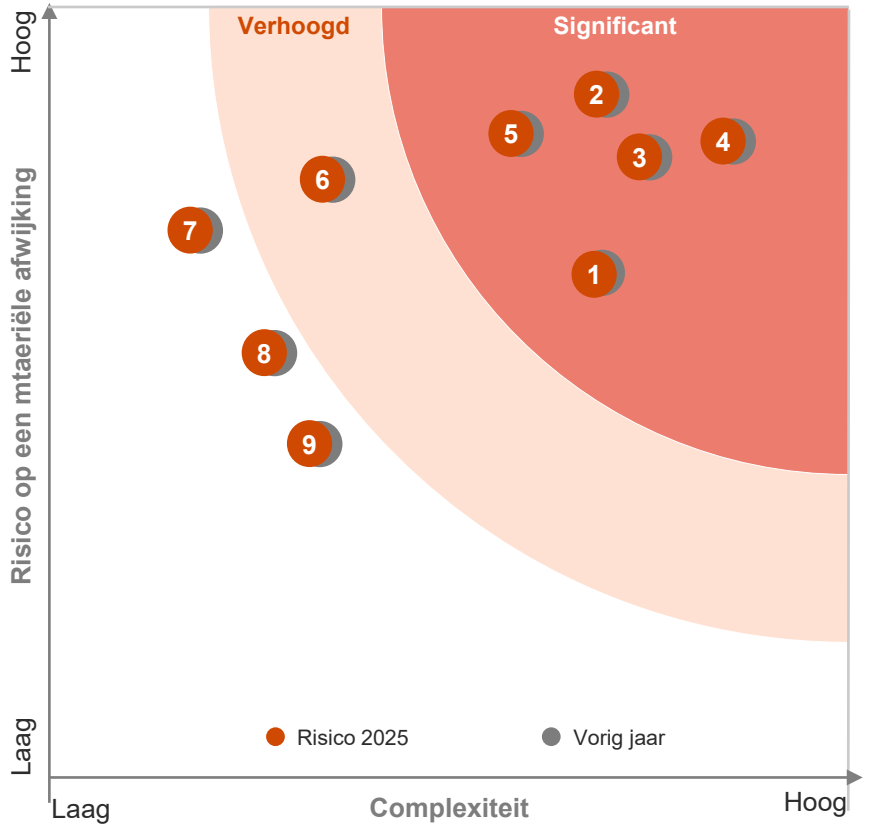
Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Risicoprofiel en controlerisico's

Onze controleaanpak gaat uit van de belangrijkste risico's voor uw jaarrekening. Daarbij kijken we naar factoren die tot een materiële afwijking kunnen leiden en naar de complexiteit van deze factoren. Op basis van onze controlestandaarden en onze kennis van Haarlemmermeer kennen we significante (S), verhoogde (V), en normale (N). Ook zijn sommige risico's sectorspecifiek (Spec). In onderstaande figuur hebben we deze risico's visueel weergeven. De nadere toelichting en rationale van de classificering van specifieke risico's hebben we op de volgende slides nader toegelicht.

Ten opzichte van het voorgaande jaar is één nieuwe risico toegevoegd aan ons controleplan, deze ziet toe op de datamigratie rondom de nieuwe systemen. We zullen extra aandacht besteden aan de datamigratie van de drie nieuwe systemen

#	Omschrijving	Risico
1	Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door management	S
2	Het risico in relatie tot de waardering van de grondexploitaties	S, Spec
3	Het risico van het niet-nakomen van aanbestedingsrichtlijnen	S, Spec
4	Het risico dat aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen	S, Spec
5	Het risico van niet-zakelijke transacties bij grondverkopen	S, Spec
6	Risico van betrouwbaarheid en continuïteit data als gevolg van datamigratie	V
7	Prestatielevering binnen het sociaal domein is onvoldoende onderbouwd	N, Spec
8	Risico op fouten in de verantwoording van de SiSa-regelingen vanwege de omvang en complexiteit	N, Spec
9	Risico dat de rechtmatigheidsverantwoording geen getrouw beeld geeft over de werkelijkheid	N, Spec

Managementbeïnvloeding: Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door management

Achtergrond

Hoewel het risico van het doorbreken van interne beheersings-maatregelen door het management van entiteit tot entiteit zal verschillen, is het risico bij alle entiteiten aanwezig en ook significant (in overeenstemming met ISA 240).

Belangrijkste observaties voor dit risico

Het risico van het doorbreken van interne beheersings-maatregelen door het management wordt beïnvloed door:

- schattingen zoals de waardering grondexploitaties en voorzieningen;
- handmatige journaalposten.

Interne beheersing

De directie van de gemeente heeft een goede ethische houding ten opzichte van haar medewerkers en integriteit is een veelbesproken onderwerp binnen de gemeente.

Onze controleaanpak

- Journaalposten controleren onder andere door gebruik van data-analyse.
- Detailcontrole niet-routinematige boekingen.
- Onvoorspelbaar item in de controleaanpak door het uitvoeren van niet-routinematige controlewerkzaamheden met een focus op fraude.
- Werkzaamheden op diverse schattingen waaronder de waardering van de grondexploitaties.
- Wij bespreken en beoordelen meldingen inzake integriteit en non-compliance met wet- en regelgeving.

Controletools

Voor de controle van de journaalposten zetten wij onze data-analysetool Halo for Journals in.

Waardering voorraden: Het risico in relatie tot de waardering van de grondexploitaties

Achtergrond

De waardering van grondexploitaties is afhankelijk van inschattingen van toekomstige kosten en opbrengsten en daarmee in haar aard vatbaar voor fouten, omdat er sprake is van een relatief grote schattingsonzekerheid.

Belangrijkste observaties voor dit risico

De kans is aanwezig door een hoge mate van subjectiviteit en de constant veranderende macro-economische omstandigheden. Gemaakte inschattingen kunnen van moment tot moment verschillen.

Interne beheersingsmaatregelen

- Functiescheiding tussen de afdeling grondzaken en de financiële administratie.
- Aan- en verkoop van gronden wordt vastgelegd door de raad middels een besluit.
- Kostenfacturen inzake grondexploitaties worden geautoriseerd door bevoegde mandaathouders.

Onze controleaanpak

- Beoordeling van de opzet en het bestaan van de interne beheersing van gemeente Haarlemmermeer met betrekking tot de grondexploitaties.
- Controle op de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten en in grondexploitaties.
- Controle van de gehanteerde uitgangspunten en parameters ten behoeve van de waardering.
- Controle op de volledigheid van de verliesvoorziening voorraden.

Rechtmatigheid van de aanbestedingen: Het risico van het niet nakomen van aanbestedingsrichtlijnen

Achtergrond

Het betreft hier de naleving van complexe regelgeving. Bij het niet (volledig) naleven van (EU-)aanbestedingsregelgeving ontstaat er direct een onrechtmatigheid die meeweegt in het oordeel van het college in de rechtmatigheidsverantwoording.

Belangrijkste observaties voor dit risico

Door de complexe regelgeving is de kans aanwezig dat de aanbestedingsrichtlijnen niet worden nageleefd. Hierdoor zien wij een significant risico.

Interne beheersingsmaatregelen

- Het opstellen van de jaarlijkse crediteurenspendanalyse.
- Interne beheersing rondom het inkoopproces.
- Offerteprocedures.

Onze controleaanpak

- Beoordeling van de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersing van gemeente Haarlemmermeer met betrekking tot de inkopen en de aanbestedingstrajecten.
- Controle op de naleving van de aanbestedingswet met behulp van de door de gemeente opgestelde spendanalyse.

Aanbestedingen: Het risico dat aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen

Achtergrond

Gelet op het feit dat de overheidssector als een sector met verhoogd risico is aangemerkt in NBA-handreiking 1137 corruptie en omkoping, is de waarschijnlijkheid op hoog ingeschat.

Belangrijkste observaties voor dit risico

De omvang van de inkopen is materieel voor de jaarrekening. Daarnaast blijkt uit de media dat opdrachtnemers bereid zijn om forse bedragen te betalen om opdrachten bij overheden binnen te halen. Daarnaast is er sprake van naleving van complexe regelgeving. Het risico betreft dus het gunnen van aanbestedingen aan bevriende partijen, tegen een mogelijke betaling. Hierdoor worden interne procedures en wet- en regelgeving inzake aanbestedingen niet nageleefd.

Interne beheersingsmaatregelen

- Het opstellen van de jaarlijkse crediteurenspendanalyse.
- Interne beheersing rondom het inkoopproces.
- Naleving van interne aanbestedingsprocedures waaronder offerteprocedures.

Onze controleaanpak

- Beoordeling van de opzet en het bestaan van de interne beheersing van gemeente Haarlemmermeer met betrekking tot de inkopen en de aanbestedingstrajecten.
- Controle op de naleving van de aanbestedingswet met behulp van de door de gemeente opgestelde spendanalyse.
- Specifieke controle ten aanzien van de autorisaties en functie-scheidingen rondom geselecteerde deelwaarnemingen, kortom de naleving van interne aanbestedingsprocedures.
- Specifieke aandacht voor het risico op corruptie en omkoping door een risicogerichte controle uit te voeren op het meerwerk en de vaststelling van de geleverde prestatie.

Grondverkopen: Het risico van niet zakelijke transacties bij grondverkopen

Achtergrond

Omdat er geen vaste kaders zijn en grondprijzen zowel in de tijd veranderen alsook afhankelijk zijn van vele zaken (ligging, bestemming, omvang, etc.) bestaat er de gelegenheid een niet-marktconforme prijs overeen te komen. Zolang de kwaliteit van het project er niet onder lijdt, kan er mogelijk ook sprake zijn van rationalisatie. Of er druk is, hangt af van de persoon betrokken bij de transactie.

Belangrijkste observaties voor dit risico

De omvang van opbrengsten uit grondexploitaties is materieel voor de jaarrekening. Ook individuele transacties kunnen materieel zijn voor de jaarrekening.

Interne beheersingsmaatregelen

Er is functiescheiding tussen de afdeling grondzaken en de financiële administratie.

Onze controleaanpak

- Beoordeling van de opzet en het bestaan van de interne beheersing van gemeente Haarlemmermeer met betrekking tot verkopen van onroerend goed.
- Uitvoeren van deelwaarnemingen op materiële verkoop-transacties.
- Controle op de marktconformiteit van de gehanteerde verkoop-prijzen.

Risico van betrouwbaarheid en continuïteit data als gevolg van datamigratie

Achtergrond

Voor boekjaar 2025 is sprake van implementatie van nieuwe systemen ter ondersteuning van de financiële administratie, salarisadministratie en de subsidie administratie.

Belangrijkste observaties voor dit risico

Risico's van de migratie zien voornamelijk toe op:

- Het verlies van data;
- Het niet correct migreren/overzetten van data;
- Het niet beschikbaar zijn van de nieuwe systemen (continuïteit).

Interne beheersingsmaatregelen

- Het opstellen van migratieplannen;
- Het uitvoeren van nulmetingen om de volledigheid van de migratie mee te controleren;
- Gescheiden OTAP-omgeving;
- Back-up en recovery procedures, evenals wijziging management.

Onze controleaanpak

In deze slide is onze controleaanpak opgenomen, waaronder het inzetten van IT-auditors.

Sectorspecifieke risico's

Achtergrond sectorspecifieke risico's

- Binnen het sociaal domein is het inherente risico op het niet kunnen aantonen van de prestatielevering aanwezig. Dit betreft een sectorspecifiek risico waar we aandacht aan besteden in onze controle;
- De omvang van de SiSa-regelingen is flink toegenomen in de afgelopen jaren, waardoor de tijdsbesteding in onze controle is toegenomen. Het aantal regelingen en de complexiteit neemt inherent het risico met zich mee op het maken van fouten;
- In 2023 is er voor het eerst een verantwoording over de rechtmatigheid afgelegd. De drie criteria van rechtmatigheid (begroting, voorwaarden en M&O) hebben afzonderlijk onze aandacht tijdens de controle.

Onze controlewerkzaamheden

- Gegevensgerichte werkzaamheden sociaal domein ten aanzien van de prestatielevering;
- Gegevensgerichte werkzaamheden op de SiSa-regelingen;
- In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording verrichten we onder andere de volgende werkzaamheden:
  - Controle op dossiers inkopen en aanbestedingen, sociaal domein en verstrekte subsidies.
  - Vaststellen begrotingsonder- en overschrijdingen;
  - Vaststellen of overschrijdingen passen binnen het door de raad gestelde beleid en/of tijdig zijn gemeld;
  - Uitvoeren programma-analyse in relatie tot begrotingsoverschrijdingen.
  - Kennisnemen M&O-beleid;
  - Het bedrag aan misbruik controleren voor diverse regelingen/verstrekkingen.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Onze controle-aanpak is 'gemengd' en toegespitst op uw processen

Het college en is verantwoordelijk voor het creëren van een interne controleomgeving die nodig is om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. Om de controleaanpak te bepalen, werken we ons begrip van de interne controles en interne beheersing van gemeente Haarlemmermeer die relevant zijn voor de controle bij. De controleaanpak per bedrijfsproces op hoofdlijnen wordt hieronder vermeld. Onze controleaanpak is gericht op groei en ontwikkeling van uw interne beheersing en onze controle naar meer datagedreven controles. Deze transitie zien wij niet als een proces dat binnen één jaar is voltooid, maar als een gezamenlijke reis. Wij zien 2025 als een mooi startpunt vanwege de migraties die zijn gerealiseerd.

Frauderisico & -beheersing	Baten	Inkoop (inkopen & inkooplasten)	Salarislasten	Jeugd en WMO (PGB en ZIN)	Lasten participatiewet	Uitgaande subsidies
Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Controle van journaalposten • Controleren van schattingen • Element van onvoorspelbaar-heid in de controle	Baten bestaan onder andere uit: - Grondverkopen - Gemeentefonds - Belastingen en heffingen - Bouwleges - Huren en pachten - Rentebaten - Overige opbrengsten De baten controleren wij voornamelijk gegevensgericht, door het maken van aansluitingen, het uitvoeren van gegevensgerichte steekproeven en herberekeningen.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Controle van inkoopfacturen en betalingen • Controle van de prestatielevering • Controle op de naleving van de Europese aanbestedingswet.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Aansluiting tussen de financiele administratie en salarisadministratie • Controle van mutaties in het personeelsbestand.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Dossiercontroles op cliënt- en factuurniveau • Controle op de prestatielevering	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Aansluiting tussen uitkeringenadministr atie en financiele administratie • Dossiercontroles diverse uitkeringsstromen op cliënt- en factuurniveau.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Controleren van de beschikkingen en vaststellingen. • Vaststellen dat de beschikte en vastgestelde subsidies passen in het kader van de ASV.
Controls: fraudemanagement-systeem, functie-schedingen	**Controls**: Serviceorganisatie Cocensus en controleverklaring onafhankelijke accountant (Belastingen en heffingen)	**Controls**: Integrale crediteuren-spendanalyse	**Controls**: Serviceorganisatie AFAS	**Controls**: Serviceorganisatie SVB & CAK	**Controls**: Serviceorganisatie SVB & CAK	
Data-gedreven controle: Halo for Journals			**Data-gedreven controle:** HR Insights			

Legenda: Proces | Gegevensgericht | Systeemgericht | Data-gedreven

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

IT-aanpak

De impact van IT-risico's en IT General Controls op onze controleaanpak

De opvolging van de IT-bevindingen en de IT-migratie

De implementatie van de nieuwe systemen ter ondersteuning van de financiële administratie, salarisadministratie en de subsidie administratie is in 2024 van start gegaan. De overgang van ADP naar AFAS (salarisadministratie) heeft per 1 januari 2025 plaatsgevonden. Dit geldt tevens voor de overgang van Subsidie 2.0 naar Easyfunders van Ivengy (subsidie-administratie). De overgang van EnterpriseOne naar Unit 4 ERPx (financiële administratie) zal in de loop van februari 2025 plaatsvinden. De wijzigingen in uw IT-landschap hebben impact op uw organisatie, maar zal ook impact hebben op de jaarrekeningcontrole 2025.

Dataconversie

Na implementatie en conversie is het vaststellen van de betrouwbaarheid van de dataconversie voor de data-objecten in scope van de controle minimaal benodigd in het kader van de jaarrekeningcontrole. Ook hier maken wij gebruik van onze IT-auditspecialisten gelet op de complexiteit en het verhoogde risico wat inherent verbonden is aan een dergelijke conversie van belangrijke systemen en databases. In onze rapportages over 2024 hebben wij de belangrijkste aandachtspunten voor het vormen van een adequaat dossier meegegeven aan de ambtelijke organisatie.

Interne beheersing

We voeren gesprekken met de organisatie, gezamenlijk met onze IT-auditspecialisten, om de opzet en bestaan van de IT-gerelateerde beheersingsmaatregelen in kaart te brengen en de impact hiervan op de controle te bepalen. Ons uitgangspunt is dat wij daarbij zoveel mogelijk gebruik maken van de werkzaamheden die u als gemeente hierop heeft uitgevoerd, bijvoorbeeld door aanlevering van een conversie dossier waarin alle documentatie en uitkomsten naar aanleiding van de uitgevoerde conversie controles zijn opgenomen. In het bijzonder vragen wij uw aandacht voor de reeds geconstateerde bevindingen ten aanzien van het ontbreken van (zichtbare) periodieke controles op activiteiten van uitgebreide rechten. Voor controlejaar 2025, zullen wij onze IT-auditors inzetten.

De 'scoping' rondom de IT-audit nader toegelicht

De overgang naar de nieuwe systemen per boekjaar 2025 betreft een scope uitbreiding voor onze controle. Deze scope uitbreiding is gerelateerd aan het feit dat we de dataconversie moeten controleren en dat we de beheersing in de nieuwe omgevingen moeten controleren.

Wij hebben applicatiesystemen, datawarehouses, rapportages en lagen van ondersteunende IT-infrastructuur beoordeeld Die transacties leiden uiteindelijk tot verslaglegging in de jaarrekening. De transacties van de systemen en de IT-infrastructuur (of een deel daarvan) leiden tot vastlegging in de jaarrekening. De volgende transacties van de systemen en de IT-infrastructuur zijn van belang voor de controle, de scope van de systemen voor de jaarrekeningcontrole is als volgt:

a. de financiële administratie (Unit 4 ERPx);
b. de subsidieadministratie (Easyfunders - Ivengy); en
c. de personeels- en salarisadministratie (AFAS).

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

IT-aanpak

De overgang naar de nieuwe systemen als kans om de implementatie van CMP te hervatten

Implementatie van CMP in de nieuwe omgeving

Het Continous Monitoring Platform (CMP) was initieel gericht op de financiële administratie waarbij het idee was om dit uit te breiden naar de salarisadministratie en ook naar de IT-controls. Wij zien de overgang naar de nieuwe financiële systemen als een kans voor het implementeren van CMP. Door de drukte omtrent het vervangen van de financiële administratie, subsidies- en de salarisadministratie heeft de ambtelijke organisatie besloten op een later moment het gesprek aan te gaan met betrekking tot de implementatie van CMP.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving

Het risico van fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving nader uiteengezet

In onze controleverklaring 2024 zullen wij rapporteren over de frauderisico's die zijn geïdentificeerd voor gemeente Haarlemmermeer. De evaluatie van de geïdentificeerde frauderisico's uit 2024 vormt de basis voor de evaluatie voor het nieuwe boekjaar. Na afronding van controle 2024 zal deze evaluatie plaats vinden.

Frauderisico management programma

We willen graag de volgende observatie van uw risicobeoordelings- en -beheersingsproces met u delen op het gebied van fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving:

- Gemeente Haarlemmermeer beschikt over een informeel proces voor het vaststellen en beoordelen van het risico van fraude, omkoping en corruptie, voor het beheersen van deze risico's en voor tijdige opvolging van (aanwijzingen voor) fraudegevallen. Uw organisatie is zich bewust van risico's ten aanzien van fraude en heeft dit bij een aantal processen ook geïntegreerd in de (interne) controles.
- Gemeente Haarlemmermeer heeft in 2023 voor het laatst de frauderisicoanalyse geactualiseerd, hierbij is specifiek aandacht gegeven aan het belang van soft controls. Voor 2014 is de actualisatie nog niet afgerond. Het belang om de frauderisicoanalyse jaarlijks te actualiseren en tijdig te laten vaststellen door het college onderstrepen wij.
- In 2024 is er gewerkt aan de nieuwe notitie Misbruik en oneigenlijk gebruik. De verwachting is dat deze in het eerste kwartaal van 2025 wordt vastgesteld door het college. Hiermee geeft de organisatie invulling aan het advies van de Commissie BBV en de accountant. Met deze actualisatie wordt het bewustzijn in de organisatie voor fraude- en misbruikrisico's verder vergroot en is continue aandacht voor het onderwerp geborgd in de organisatie.

In onze controleverklaring 2025 zullen wij onze geactualiseerde risico-inschatting, verrichte werkzaamheden en materiële bevindingen ten aanzien van fraude rapporteren.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Vooruitkijkend (1/2)

Mogelijke aanpassing maximale materialiteitsgrens

Impact op de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording

Bij de materialiteit hebben wij een toelichting gegeven op het voornemen van het ministerie van BZK om de materialiteitsgrens aan te passen en daarbij ook de basis voor de berekening daarvan aan te passen naar de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves. Tegelijkertijd zal in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten ('BBV') ook het maximum van de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording worden aangepast naar maximaal 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves. De raad heeft de huidige verantwoordingsgrens bepaald op 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, oftewel €6,25 miljoen.

De wijziging van het BBV en het Bado zal dus sowieso leiden tot een wijziging van de financiële verordening. Wij adviseren u om rekening te houden met deze aanpassingen en het bijbehorende bestuurlijke proces dat mogelijk voor de kaders van de verantwoording (en de controle 2025) nog moet gaan plaatsvinden.

Wij adviseren om de hoogte van de verantwoordingsgrens en de materialiteit op elkaar aan te laten sluiten en aan te sluiten op het maximum van het BBV en het Bado. Dat leidt tot eenduidigheid en voorkomt ingewikkelde vaktechnische afwegingen. Waar extra aandacht nodig is kan de raad nadere speerpunten aangeven met vragen aan het college (verantwoording) of aan de accountant (controle).

Tot slot zal de mogelijke verhoging van de materialiteit de diepgang van de verbijzonderde interne controles kunnen raken. Omdat wij zoveel mogelijk gebruikmaken van interne werkzaamheden (om dubbel werk te voorkomen) zullen aanpassingen in nauw gezamenlijk overleg moeten plaatsvinden.

Gemeente Haarlemmermeer heeft actief toezicht op Jeugd & WMO

Sinds december 2023 voert afdeling Toezicht Jeugd & WMO, toezicht op de naleving van de jeugd –en WMO wet. De focus ligt op het vaststellen van de rechtmatigheid en de prestatielevering bij zorgaanbieders. Deze ontwikkeling zien we ook landelijk bij meerdere gemeenten. Wij zullen kennisnemen van de onderzoeken die gedurende 2025 worden uitgevoerd. De uitkomsten rapporteren we in de raadsbrief.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2024
Controlefilosofie
Controlerisico's
Controle-aanpak
IT-aanpak
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

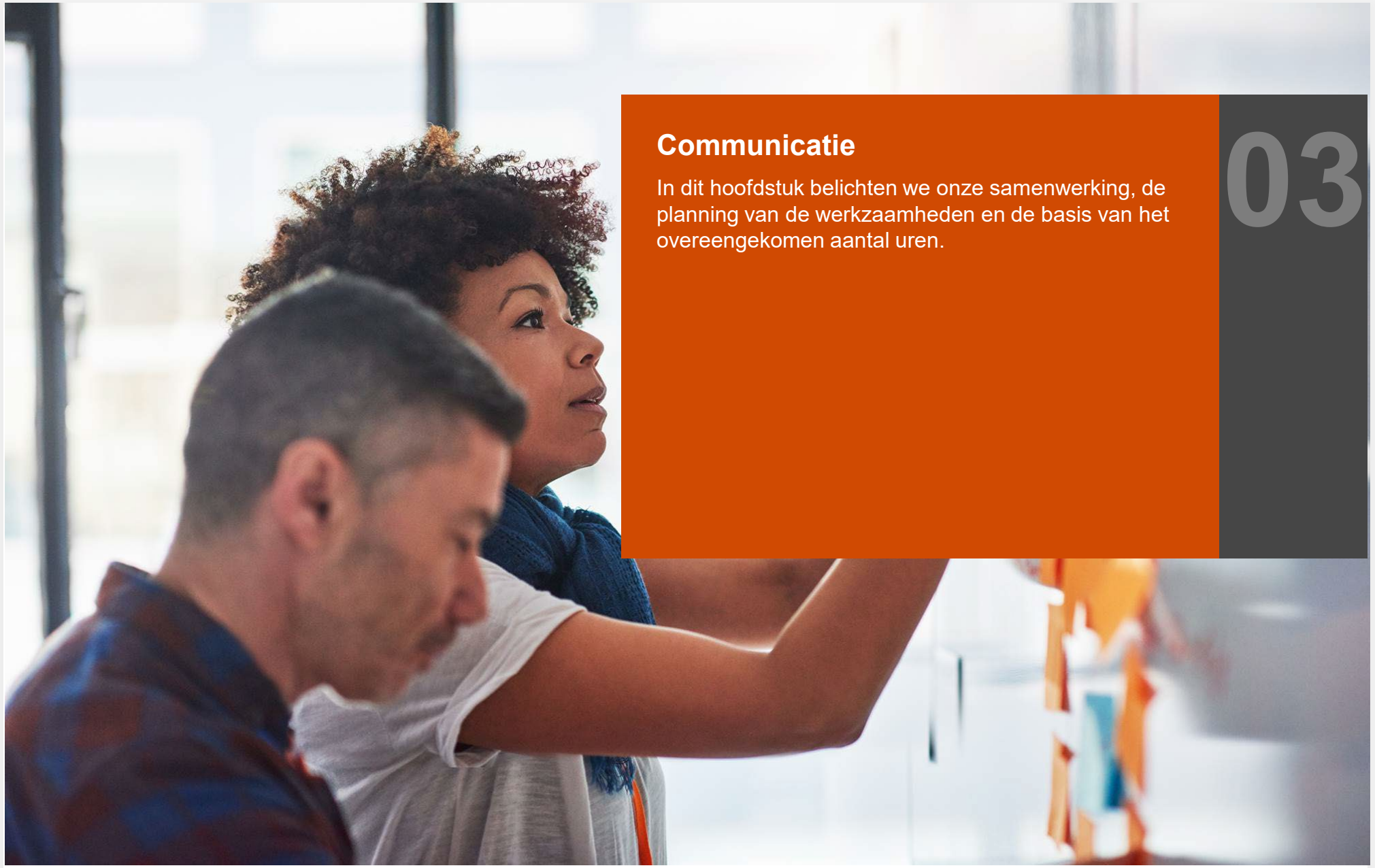
Vooruitkijkend (2/2)

Gemeente Haarlemmermeer brengt de klimaat gerelateerde risico's verder in beeld

Gemeente Haarlemmermeer is onderweg om de klimaatrisico's in kaart te brengen

Tot op heden hebben wij in onze controle vastgesteld dat gemeente Haarlemmermer de klimaat gerelateerde risico's globaal in beeld heeft, maar dat deze nog niet verder zijn verdiept en vertaald naar financiële risico's. Gemeente Haarlemmermeer heeft vooralsnog besloten om geen duurzaamheidsverslaggeving te implementeren. In de raadsvergadering d.d. 4 juli 2024 wordt aan het College verzocht om klimaatrisico's in beeld te brengen, deze te kwantificeren en de mogelijke financiële impact van deze klimaatrisico's in beeld te brengen. Corporate Control is verantwoordelijk voor dit onderzoek en de uitvoering ligt momenteel bij een externe partij. In januari tot en met april 2025 vindt de uitvoering van het onderzoek plaats. Wij zullen kennisnemen over de uitkomsten van dit onderzoek en hierover rapporteren in de raadsbrief.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Ons team
Samenwerking
Bijlagen

Communicatie

In dit hoofdstuk belichten we onze samenwerking, de planning van de werkzaamheden en de basis van het overeengekomen aantal uren.

03

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Ons team
Samenwerking
Bijlagen

Ons team

Een betrokken controleteam

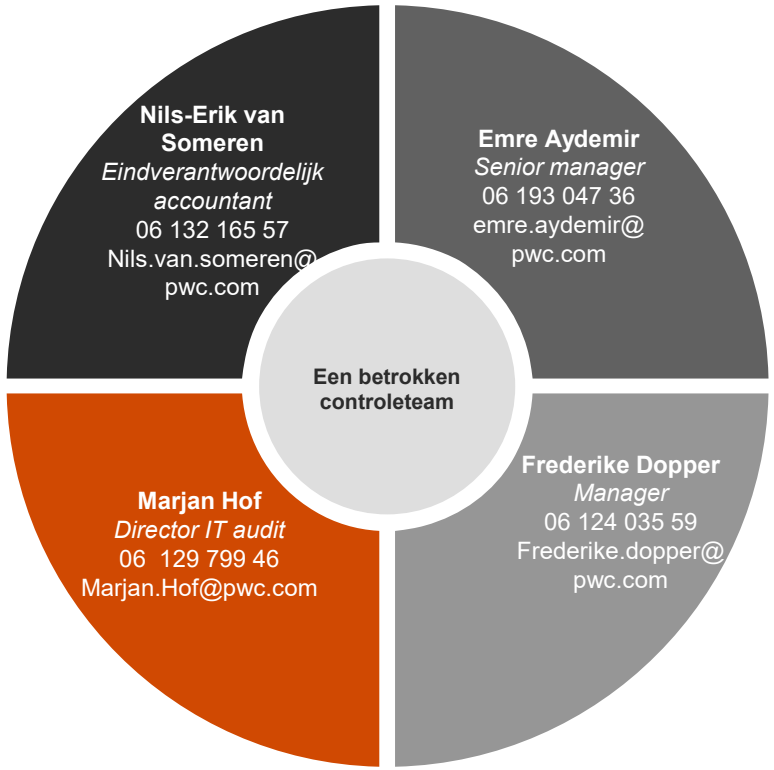
Een team dat goed past bij uw organisatie

Nils-Erik van Someren is uw eindverantwoordelijke accountant voor de jaarrekening van gemeente Haarlemmermeer. Emre Aydemir is de opdrachtmanager en is voor u de aanspreekpunt voor de controle. Frederike Dopper stuurt het controleteam aan. Marjan Hof is onze IT-specialist, zij zal voornamelijk betrokken zijn bij onze werkzaamheden rondom de IT-migratie.

Onze teamleden hebben in hun klantenpakket een specifieke focus op binnenlands bestuur en maken deel uit van diverse sectorgroepen. Hierdoor kunnen wij meedenken over alle relevante thema's die bij u spelen en putten uit ruime ervaring en kennis van de sector. Tevens zorgen wij voor een goede overdracht van kennis binnen het team. Observaties en nieuwe inzichten delen we met u via onze rapportages.

Wij maken gebruik van experts

Bepaalde gebieden vragen mogelijk om aanvullende expertise die verdergaat dan de traditionele controlemiddelen. Gedurende de controle maken we, waar nodig, gebruik van onze experts om de belangrijkste gebieden van uw bedrijfsrisico's te evalueren, zoals pensioenen, financiële instrumenten, WNT, SiSa en Sociale Zaken. Deze specialisten zorgen ervoor dat we over de juiste middelen beschikken om onze controledoelstellingen te realiseren. Op basis van hun *best practice-kennis* zal ons team standpunten geven met betrekking tot de organisatie, de industrie en de naleving van de regelgeving.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Ons team
Samenwerking
Bijlagen

Onze samenwerking tijdens de controle (1/2)

Een overzicht van onze geplande uren

De controle van de jaarrekening van gemeente Haarlemmermeer vereist voldoende tijd en aandacht van de teamleden van het juiste niveau voor inhoudelijke werkzaamheden, beoordeling en begeleiding. In overeenstemming met de maatregelen die zijn voorgeschreven in het rapport In het publiek belang, geven wij hieronder een samenvatting van aantal uren dat wij verwachten te besteden aan de controle over 2025.

Functie	Totaal geplande uren	%
Partner	120	5
(Senior) manager	430	18
Overige teamleden	1.800	77
Totaal	**2.350*/****	**100%**

** Inclusief de uren besteed door de afdelingen waaraan we werkzaamheden uitbesteden zoals het Sourcing-team.*

*** Exclusief scope-uitbreidingen met betrekking tot de SiSa-regelingen en IT-audit werkzaamheden*

Scope uitbreiding IT-audit

De overgang naar de nieuwe systemen per boekjaar 2025 betreft een scope uitbreiding voor onze controle. Deze is gerelateerd aan het feit dat we de dataconversie moeten controleren en dat we de beheersing in de nieuwe omgevingen moeten controleren. Het aantal benodigde uren zijn nog niet opgenomen in het bovenstaande overzicht, dit inzicht geven we in onze honorariumbrief over 2025.

Geen bedreigingen inzake onze onafhankelijkheid geïdentificeerd

Het Nederlands recht en ons interne beleid verplichten ons onze onafhankelijkheid actief te beschermen. Om onze onafhankelijkheid te garanderen, controleren wij onder meer - vooraf - dat elk controleverzoek en verzoek om controleverwante en niet-controlediensten onze onafhankelijkheid niet in gevaar brengt, in overeenstemming met de huidige externe regelgeving en vragen, zoals afgesproken, daarnaast alle verzoeken ter goedkeuring voor aan de auditcommissie. Er zijn geen andere controles of controleverwante en niet-controlediensten die u ons gevraagd heeft te verrichten, met uitzondering van de overeengekomen specifieke werkzaamheden in relatie tot de verantwoording fractievergoedingen.

Wij hebben geconcludeerd dat er geen bedreigingen zijn geïdentificeerd ten aanzien van de onafhankelijkheid als accountant van de gemeente Haarlemmermeer.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Ons team
Samenwerking
Bijlagen

Onze samenwerking tijdens de controle (2/2)

Wij vragen aandacht voor het collectief geheugen

Onze controleplanning

We faseren onze controle zo gelijkmatig mogelijk gedurende het jaar en besteden veel tijd aan het begrijpen van wijzigingen in de controleomgeving, het testen van tussentijdse saldi en het bespreken van mogelijke transacties en accountingkwesties. Ons doel is om tijdig (complexe) accountingonderwerpen te bespreken, te testen en op te lossen wanneer deze zich voordoen en ruim voor het einde van het jaar. De planning voor de jaarrekeningcontrole 2025, in het bijzonder voor de planning van onze rapportages wordt op dit moment nader afgestemd.

Stabiliteit sleutelposities binnen Haarlemmermeer

Wij hebben in de afgelopen periode meerdere personele wisselingen op sleutelposities binnen Haarlemmermeer waargenomen. Zowel binnen het team Financiën, als binnen Corporate Control. Het behoud van het collectief geheugen binnen de kritische domeinen zoals Financien en Corporate Control zien wij als een belangrijk aandachtspunt. We vragen uw aandacht om de nodige maatregelen te treffen. U kunt hierbij denken aan het organiseren van overdrachtsmomenten en het vastleggen hiervan.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze controletools
Afhankelijkheid van derden

04

Bijlagen

In dit hoofdstuk hebben we de bijlagen opgenomen waaronder de vereiste communicatie, en de verantwoordelijkheden van het college, de raad en ons als externe accountant. Tot slot staan we stil bij de ‘audit tools’ die we inzetten gedurende de controle van gemeente Haarlemmermeer.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze controletools
Afhankelijkheid van derden

Onze controlefilosofie – het drielijnenmodel

	1e lijn Lijnmanagement	2e lijn Ondersteuning	3e lijn Verbijzonderde Interne controlefunctie
	Afdelingen (inclusief Financiën)	Cluster Financiën en Control	Cluster Corporate Control
Gemeente	• Primair verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid transacties binnen eigen processen. • Verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting P&C-producten.	• Ondersteunt de afdelingen bij de optimalisering van de primaire processen. • De bedrijfsvoeringsclusters voeren bij de administratieve verwerking een aantal primaire controles uit op de 1e lijn.	• De VIC (onderdeel Corporate Control) voert interne controles uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel kritische processen. • Adviseert over verbetering in de 1e en 2e lijn.
PwC	• Adviseert (met de VIC) preventieve interne controlemaatregelen in het primaire proces. • Geeft feedback om leesbaarheid/ informatiewaarde P&C-documenten te verhogen.	• Adviseert preventieve interne controlemaatregelen in het ondersteunende proces en de IT. • Geeft adviezen om effectiviteit controlwerkzaamheden te vergroten.	• Adviseur/klankbord om te komen tot een effectieve en efficiënte controleaanpak. • Maakt waar mogelijk gebruik van de werkzaamheden van de VIC.

Wij rapporteren via het push-leftprincipe

Het push-leftprincipe is erop gericht de interne beheersing in de eerste en tweede lijn te optimaliseren. Dit vanuit het uitgangspunt dat fouten voorkomen beter is dan achteraf constateren. Indien er tekortkomingen zijn in de interne beheersing in de eerste en tweede lijn, dan zullen wij deze daarom rapporteren als bevinding, ook als deze in de derde lijn met interne controles ondervangen wordt.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze controletools
Afhankelijkheid van derden

Door controlestandaarden vereiste communicatie

Als PwC vinden wij het van belang om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle aan u rapporteren. Deze hebben we opgenomen in onderstaande tabel.

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	Controleplan	Boardletter	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle			●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de gemeente			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's		●	●

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze controletools
Afhankelijkheid van derden

Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden van het college en de raad voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college en de raad voor de jaarrekening

Het college is verantwoordelijk voor:

- het opstellen en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten ('BBV') en het bepaalde bij en krachtens de Wet normering topinkomens ('WNT');
- de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de in relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen; en voor
- interne beheersingsmaatregelen die het college noodzakelijk acht om een jaarrekening te kunnen opstellen die geen afwijkingen van materieel belang bevat door fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

De raad is verantwoordelijk voor het toezicht op het proces van de financiële verslaggeving door de gemeente.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het plannen en uitvoeren van een controle-opdracht op een manier die ons in staat stelt om voldoende en passende controle-informatie te krijgen die een basis voor onze verklaring biedt.

Onze doelstellingen zijn het krijgen van redelijke zekerheid of de jaarrekening als geheel geen onjuistheden van materieel belang bevat of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten, en het afgeven van een controleverklaring waarin onze verklaring is opgenomen. Redelijke zekerheid betekent een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor wij mogelijk niet alle materiële onjuistheden ontdekken. Onjuistheden kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten. Zij worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

Materialiteit heeft gevolgen voor de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van vastgestelde onjuistheden op onze verklaring.

Voor een gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden verwijzen wij u naar de bijlage bij onze controleverklaring.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze controletools
Afhankelijkheid van derden

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot fraude en wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheden van het college

Deze bestaan uit:

- het identificeren en bewaken van de wet- en regelgeving die van toepassing is op de entiteit en zorgen voor volledigheid ervan;
- het uitvoeren van een risicobeoordeling waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan het risico van fraude door het bespreken van prikkels en pressiepunten, kansen, en instellingen en rationaliseringen, evenals het risico van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het ontwerpen en implementeren van programma's en beheersings-maatregelen om fraude (fraudebestrijdingsprogramma's) en niet-naleving van wet- en regelgeving te voorkomen, te bestrijden en op te sporen;
- ervoor zorgen dat de cultuur en de omgeving van de entiteit eerlijkheid en ethisch gedrag bevorderen;
- ervoor zorgen dat de activiteiten van de entiteit worden uitgevoerd conform de bepalingen van wet- en regelgeving, en dat deze voldoen aan de wet- en regelgeving waarin de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening wordt geregeld;
- het onderzoeken van vermeende of vermoede misstanden die onder de aandacht van het college zijn gebracht.

De verantwoordelijkheden van degenen die zijn belast met governance, dat wil zeggen de raad

Deze bestaan uit:

- het versterken van een cultuur van eerlijkheid en ethisch gedrag door middel van actief toezicht;
- het evalueren van de beoordeling door het management van de risico's in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving, implementatie van passende maatregelen en zorgen voor een juiste tone at the top;
- ervoor zorgen dat het college passende maatregelen nemen om fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te bestrijden en te voorkomen en om werknemers en andere stakeholders beter te beschermen;
- het onderzoeken van vermeende of vermoede misstanden die onder de aandacht van de raad zijn gebracht;
- het stellen van vragen aan het college over beheersingsmaatregelen ter bewaking van doelstellingen, zodat deze in redelijkheid haalbaar zijn.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze controletools
Afhankelijkheid van derden

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot fraude en wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid van de accountant

De accountant is verantwoordelijk voor:

- het inplannen en uitvoeren van de controle om redelijke zekerheid te bieden dat de jaarrekening geen materiële onjuistheden bevat, ongeacht of deze worden veroorzaakt door fraude of door fouten;
- het evalueren of de programma's en beheersingsmaatregelen van de entiteit waarmee geïdentificeerde risico's van materiële fouten als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving worden aangepakt op de juiste wijze zijn opgezet en in werking gesteld;
- het evalueren van het proces van het management voor het beoordelen van de effectiviteit van programma's en beheersingsmaatregelen in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het evalueren van noemenswaardige fraude aan de zijde van het senior-management en de gevolgen voor de controleomgeving;
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In de context van onze controle van de jaarrekening zijn onze doelstellingen met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving als volgt:

- het vaststellen en beoordelen van het risico van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de beoordeelde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude, door een gepaste controleaanpak te ontwerpen en te implementeren;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot naleving van de bepalingen van die wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt erkend dat ze directe gevolgen hebben voor de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening; en
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze controletools
Afhankelijkheid van derden

Onze ‘controletools’

Onze belangrijkste technologieën

We hebben geïnvesteerd in digitale controletools die voldoen aan onze verwachtingen. Onze investeringen in technologie zorgen voor een controle zonder verrassingen, transparante communicatie en gedetailleerd inzicht in uw bedrijfsprocessen.

Aura
Ons ERP-systeem dat de drijfveer is achter wereldwijde kwaliteit en consistentie.

Connect
Een tool voor gezamenlijk werken waarmee informatie snel en veilig kan worden gedeeld.

Alteryx
Een softwareoplossing dat data transformeert en analyseert. Alteryx is voorzien van functionaliteiten die voorspellende analyses mogelijk maakt.

Halo
Bekroonde data-analysetool waarmee de betrouwbaarheid van informatie kan worden getoetst.

HR Insights
HR Insights is een applicatie die zich richt op de geautomatiseerde controle van de salariskosten.

Copilot
Copilot is een geavanceerde assistent die gebruikers helpt met informatie, vragen beantwoorden en creatieve inhoud genereren door gebruik te maken van kunstmatige intelligentie.

Begeleidende brief
Inhoudsopgave
Onze boodschappen
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze controletools
Afhankelijkheid van derden

Afhankelijkheid van derden

Een opsomming van de serviceorganisaties waaraan taken zijn uitbesteed die relevant zijn voor de jaarrekening

Een deel van uw gemeentelijke taken hebt u uitbesteed aan derden.
Dit betekent dat voor de verantwoording van de bijbehorende baten en lasten u afhankelijk bent van verantwoordingen (vaak inclusief controleverklaringen) van derden voor het opstellen van uw jaarrekening.

Onderstaand hebben wij de met de organisatie uitgevoerde inventarisatie van deze afhankelijkheden weergegeven, inclusief de impact hiervan op onze werkzaamheden.

Onderwerp	Partij waaraan is uitbesteed	Heeft het college reeds afspraken gemaakt over tijdige aanlevering	
		Ja	Nee
1. Pgb Jeugd en Wmo	SVB	●	○
2. Eigen bijdrage Wmo	CAK	●	○
3. OZB/riool/afval/overige belastingen	Cocensus	●	○